

Krosno Odrzańskie

- gdzie Bóbr do Odry,
a czas do wieczności wpływa...

clwp

Małgorzata Opara - akwarele

Krosno Odrzańskie

- gdzie Bóbr do Odry,
a czas do wieczności wpływa...

Małgorzata Opara - akwarele

Publikacja wydana na zlecenie
Gminy Krosno Odrzańskie

Projekt graficzny, skład i druk:
sandmedia
www.sandmedia.com.pl

Zdjęcia: archiwum Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim

ISBN: 978-83-936560-5-9

Książka pt. „Krosno Odrzańskie – gdzie Bóbr do Odry, a czas do wieczności wpływa...” (cytat z „Ody do Krosna” Klabunda)
wydana jest w ramach środków zdobytych na operację z zakresu Małych Projektów
pn. „Wydanie albumu z grafikami przedwojennego Krosna Odrzańskiego” w ramach Działania 4.13
„Wdrażanie Lokalnych Strategii Rozwoju” objętego PROW na lata 2007-2013.

*"Często wspominam cię
Małe miasteczko nad błękitną,
Wartką Odrą,
Wśród łąk pokrytych rosą,
Otulone mgłą,
Na granicy Śląska i Marchii,
Tam, gdzie Bóbr do Odry
A czas do wieczności wpływa..."**

Te słowa Alfreda Henschke, znanego jako Klabund, wywołują w naszych umysłach obraz Krosna Odrzańskiego - miasta, które było i jest domem dla wielu pokoleń oraz wielu narodowości. To miasto jest pomostem między teraźniejszością, a kartami historii. W zakamarkach ukochanego Krosna znajdujemy ślady wielu kultur, ślady przeszłości, które nie uległy fizycznemu zniszczeniu. Naszą rolą jest ocalić je od zapomnienia. Mamy ku temu okazję, trzymamy ją w dłoniach. Album ten odsłania przed nami Krosno Odrzańskie jakiego nie znamy. Na podstawie starych fotografii przedwojennego Crossen an der Oder malarka, Małgorzata Opara pokazuje pełne uroków zakamarki Starego Miasta, które zostało zniszczone w 1945 roku. Dzięki tym obrazom spacerujemy po Krośnie Klabunda – mieście ciekawej architektury, świątyń i malowniczych wzgórz. Poznajemy historię miejsca z ponad tysiącletnią tradycją, które łączy dwa narody.

Krosno Odrzańskie ucierpiało podczas działań wojennych i dlatego w swej przedwojennej szacie istnieje głównie w świadomości mieszkających tu wówczas Niemców. Zawiła historia tego nadodrzańskiego grodu sprawiła, że w 1945 powróciło do Macierzy, znów stając się polskim miastem. Zniszczenia wojenne okazały się jednak ogromne, nie udało się odbudować wielu zabytków. Od kilku lat, dzięki pasjonatom skupionym wokół Zamku Piastowskiego, a także dzięki przyjeżdżającym tu z wizytą dawnym, niemieckim mieszkańcom Crossen an der Oder udaje się odtwarzać losy miasta. Album z grafikami przedwojennego Krosna Odrzańskiego jest jak...

*„...Dźwięki wieczornych dzwonów
Z wieży Maryjnego Kościoła”**

Dla mieszkańców, a także dla „...tułacza, któremu ta ziemia była Ojczyzną...”.*

Marek Cebula

Burmistrz Krosna Odrzańskiego

* (tłumaczenie fragmentów Ody do Krosna – Kazimiera Kaźmierczak)

Ode an Crossen

Oft
Gedenk ich deiner
Kleine Stadt am blauen
Rauhen Oderstrom,
Nebelhaft in Tau und Au gebettet
An der Grenze Schlesiens und der Mark,
Wo der Bober in die Oder
Wo die Zeit
Mündet in die Ewigkeit –
Denk ich deiner, wenn ein Mond am Himmel
Mir wie dir erglänzt
Und mir am Lid die
Goldne Träne eines Sternes hängt.
Ach
Da ich jung war
Wie voll Träumens
Falterübertaumelt
Engerlingdurchwühlt
War die Erde!
Wie erschien
So Sonnentag wie Regentag
Gesegnet
Und von zweien Göttern
Vater Mutter
Ward die wilde Welt so mild regiert.
Stand am Weg vorm Warenhaus ein hölzern Hündchen
Bellt freudig, wenn ich kam, und maulte,
Daß es mir nicht folgen durft.
Große Männer auch in schweren Tressen,
Hehre Helden, die von Haus zu Haus
Das Geheimnis ihrer Sendung trugen,
Neigten freundlich oft den mähnigen Kopf,
Schenken dem erschauernden
Bunte Marken fremdern Palmenländer
Und mich grüßte hold Liberia,
senkte selbst Korea die Standarten.
Grell
Gewaltig
Führt Phöbus stets von Urbeginn die Zeiten,
Führte mir die schnobenden, die wütig stolzen
Sonnenrösser übern Haidehibbel hell hinauf .
An der Oderhügeln reifte Wein mit kleinen
Roten zottigen Trauben.
Aus den Dörfern
Scholl Gebell Gebell der Hunde
Und es meldete ein Dorf dem andern

Soden Wanderer weiter,
Der durch Sand und Kiefern
Hör ich nicht an meines Bodenzimmer Fenster
Fern den Regen klopfen, wie ein guten
Freund um Einlaß bittet? Ja ich biete,
Regensturm, dir stürmisch meine offne
Heiße Brust, dass du die wilde
Lust des Lebens
Süß mir kühlst!
Immer waren Blitz und Donner schon dem Kinde
Seine liebste Freude.
Auf dem sorglich durch ein gläsern Dach vor Unbill
Regens oder Sonnenstich geschützten
Weinumsponnenen Balkon
Sitzt in seinem weißen Leinenkittel
Seinem weißem Haar
Gütiger weiser Mann
Mein Vater
Hat die goldne Brille abgelegt, damit er
Besser so das Crossener Tagblatt lese,
Neben ihm die zarte zärtliche, die lächelnde
Mutter hegt im Schoße einen Korb
Und emsig
Steint sie Zwetschgen oder Kirschen aus.
Hoch am Himmel
Schwirrt ein Häher,
Der den Regenbogen dort im Westen
Wie ein grauer Blitz durchzuckt.
Vom Marienkirchturm
Fällt ein Schwarm von Nachtigallen
Mit den Abendglocken
In die Dämmerung.
Dir auch dir
Wanderer zwischen tausend Städten
Herzen
Seen
War auch einmal Heimat
Wird
Heimat wieder sein, wenn
Dumpf die Schollen kollern auf den Sarg, der deinen
Kleinen kindlich kümmerlichen
Leib der Erde wiedergibt, die ihn gebar
An der Grenze Schlesiens und der Mark,
Wo der Bober in die Oder,
Wo die Zeit
Mündet in die Ewigkeit -
Immerdar ins ewige Zion zog.

Alfred Henschke-Klabund

Oda do Krosna

Często wspominam cię
Małe miasteczko nad błękitną,
Wartką Odrą,
Wśród łąk pokrytych rosą,
Otulone mgłą,
Na granicy Śląska i Marchii,
Tam, gdzie Bóbr do Odry
A czas do wieczności wpływa.
Myślę o tobie gdy księżyc na niebie
Świeci i tobie i mnie
I jak złota gwiazda
Zwisa z mej powieki łza. (...)
Na oplecionym dzikim winem balkonie
Chronionym przed słońcem i deszczem
Szklanym daszkiem,
Siedzi w swym białym, Inianym kitlu
Siwowłosa, dobrotliwy,
Mądry człowiek – mój ojciec.
Odłożył swoje w złoto oprawione
Okulary, aby lepiej czytać
Swoją Dziennik Krośnieński.
Obok niego delikatna, uśmiechnięta
Matka z koszykiem na kolanach

Pracowicie usuwa pestki
Z wiśni lub śliwek.
Wysoko na niebie
Krąży sójka jak szara błyskawica
Przecina zygakiem tęczę na zachodzie.
Dźwięki wieczornych dzwonów
Z wieży Maryjnego Kościoła
Płoszą chmurę słowików,
Które ulatują w mrok.
Tobie, także tobie tułaczku,
Który poznałeś tysiąc miast,
Serc,
I mórz,
Była ta ziemia ojczyzną
I będzie nią znowu,
Kiedy grudy ziemi załomocą głucho
O twą trumnę, oddając ziemi
Twe mizerne, dziecinne
Zmałałe ciało,
Ziemi która cię zrodziła,
Na granicy Śląska i Marchii,
Gdzie Bóbr do Odry,
A czas do wieczności wpływa.

Przełożyła Kazimiera Kaźmierczak

*Most na Odrze z widokiem na wzgórze i dawną siedzibę Landesamt
– obecnego Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim.*

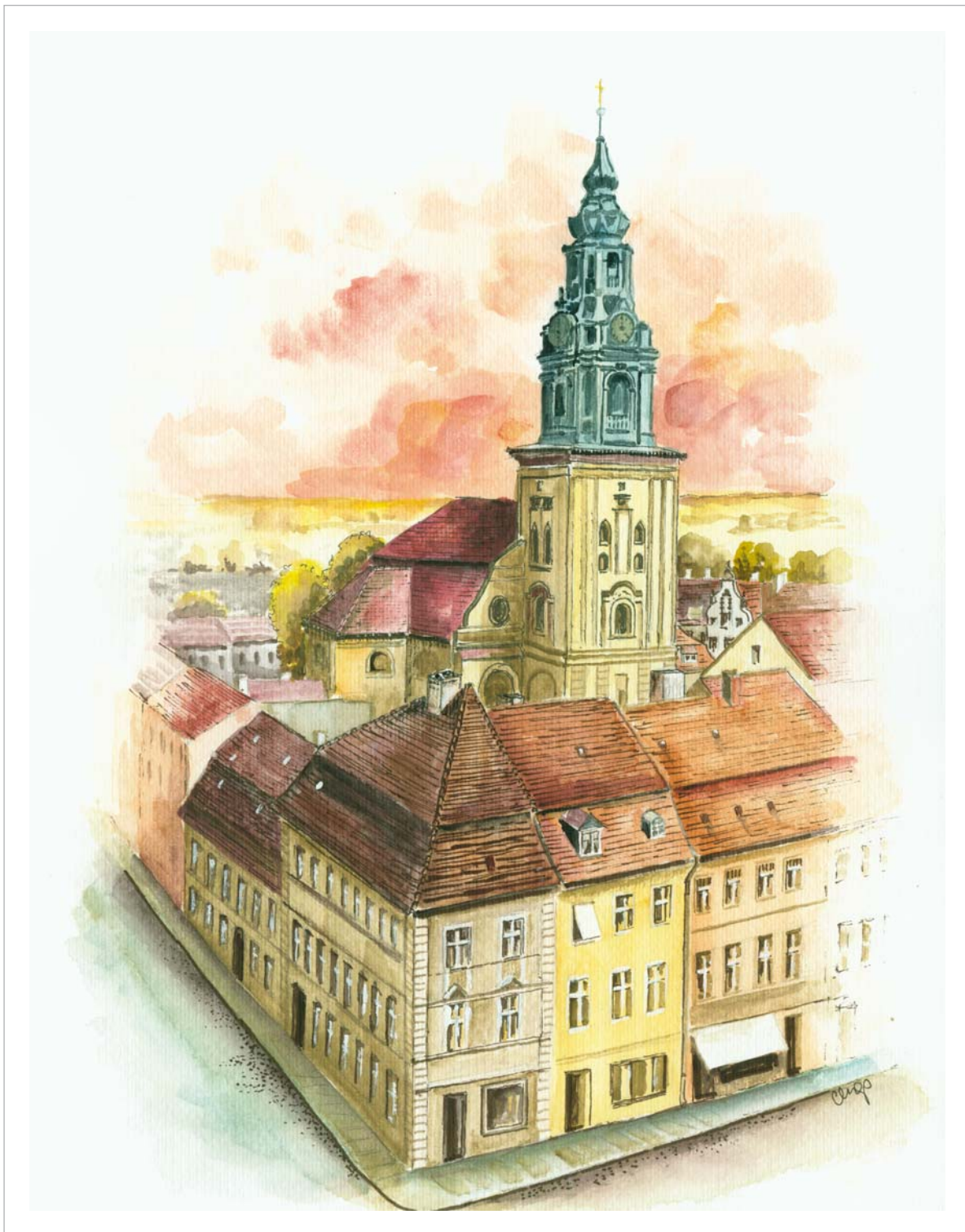
*Dr. A. Henschke Apotheke – róg dawnej Schade Str. i Roß Str.,
dom rodzinny Alfreda Henschke pseudonim literacki „Klabund”.
Obecnie połączenie Placu św. Jadwigi Śląskiej i ulicy Karola Marksa.*

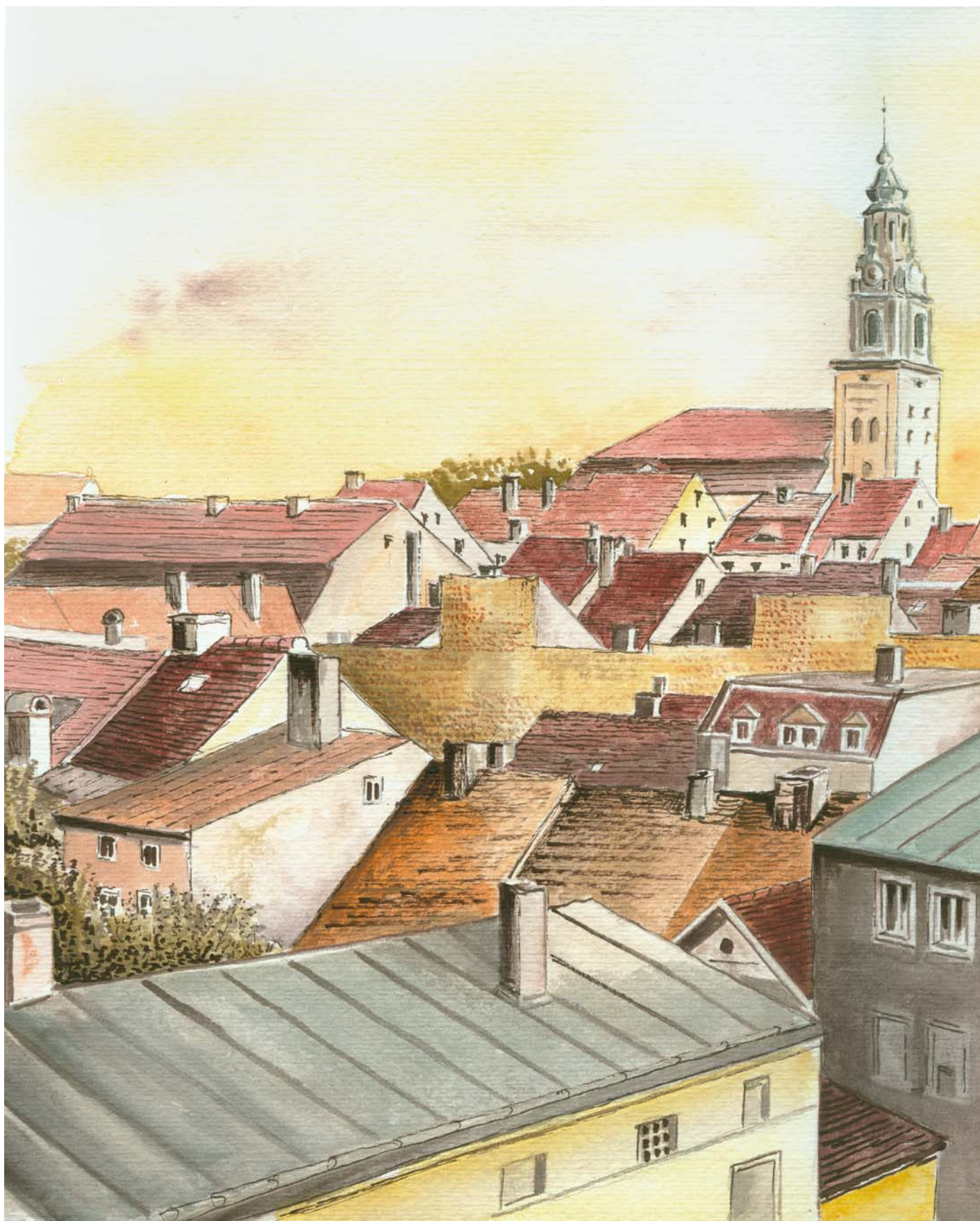
*Ratusz,
Kasa
Oszczędności
– dawny
Marktplatz,
obecnie Plac
św. Jadwigi
Śląskiej.*

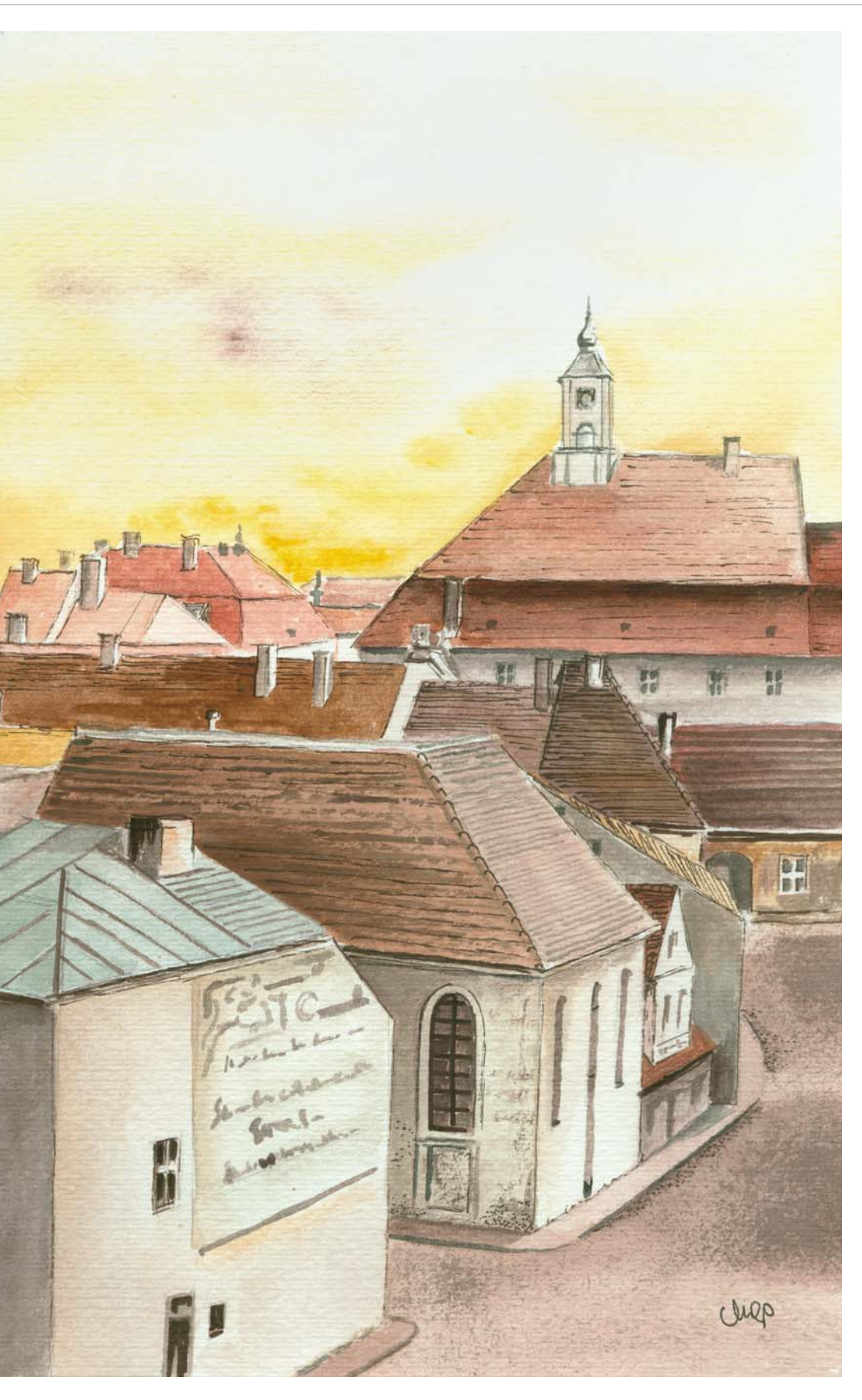
*Narożnik Schloß Str. i Marktplatz,
obecnie róg ulicy ZBOWiD i Placu św. Jadwigi Śląskiej.
W głębi dawny kościół protestancki (tzw. Fara Maryjna),
dziś kościół katolicki pw. św. Jadwigi Śląskiej.*

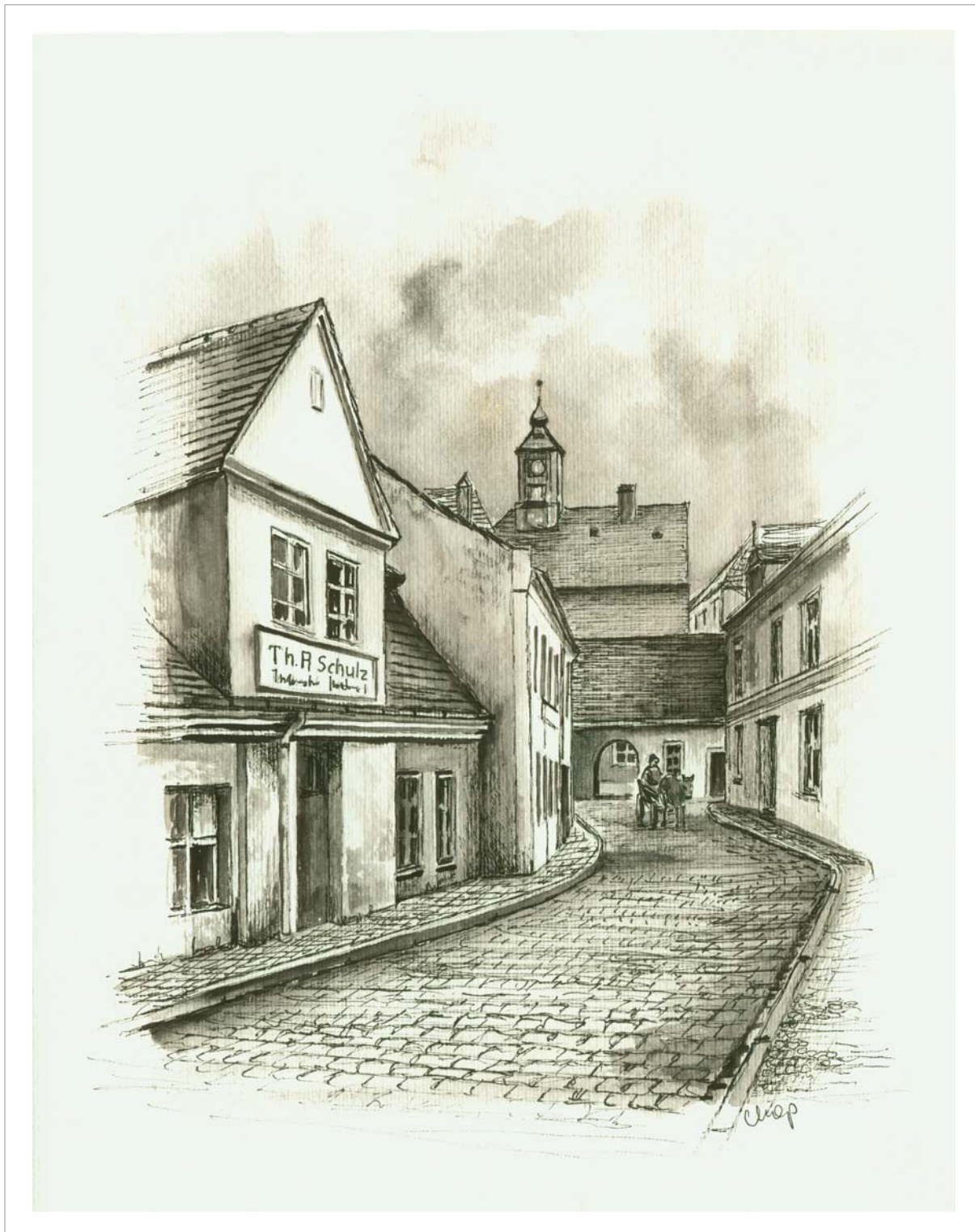
*Fontanna na przedwojennym Marktplatz,
obecnie Plac św. Jadwigi Śląskiej.
W głębi dawny kościół protestancki,
dziś kościół katolicki pw. św. Jadwigi Śląskiej.*

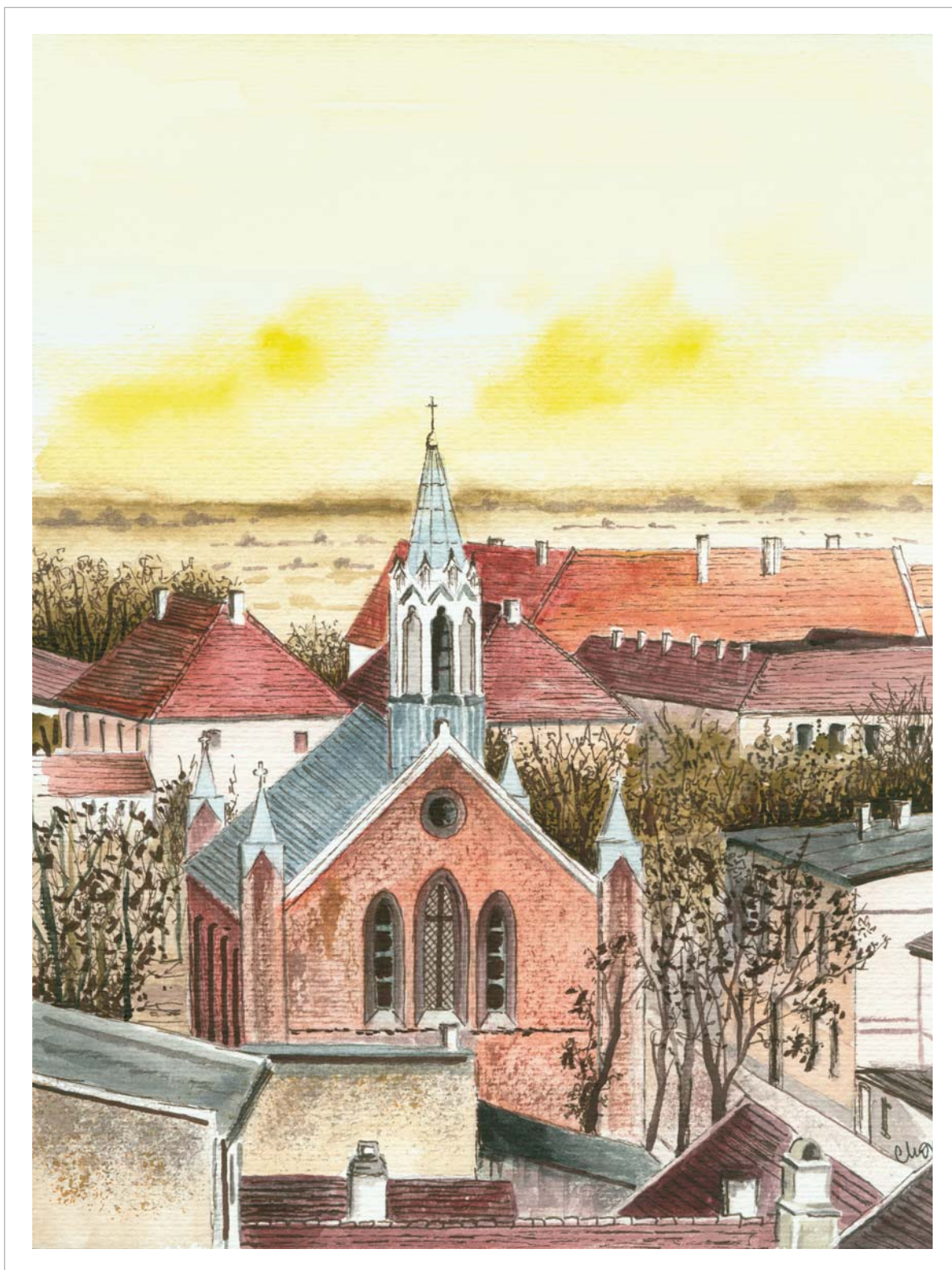

*Zabudowa
Starego Miasta
z widoczną
synagogą spaloną
w czasie „Nocy
Kryształowej”
w 1938 r.
Obecnie
skrzyżowanie
ulic Słonecznej
i Ariańskiej.*

*Zaulek na Starym Mieście, obecnie ulica Ariańska.
W głębi budynek ratusza.*

*Nieistniejący dziś kościół katolicki pw. św. Jadwigi Śląskiej
– obecnie ulica Słoneczna, dawniej Sichdichfür.*

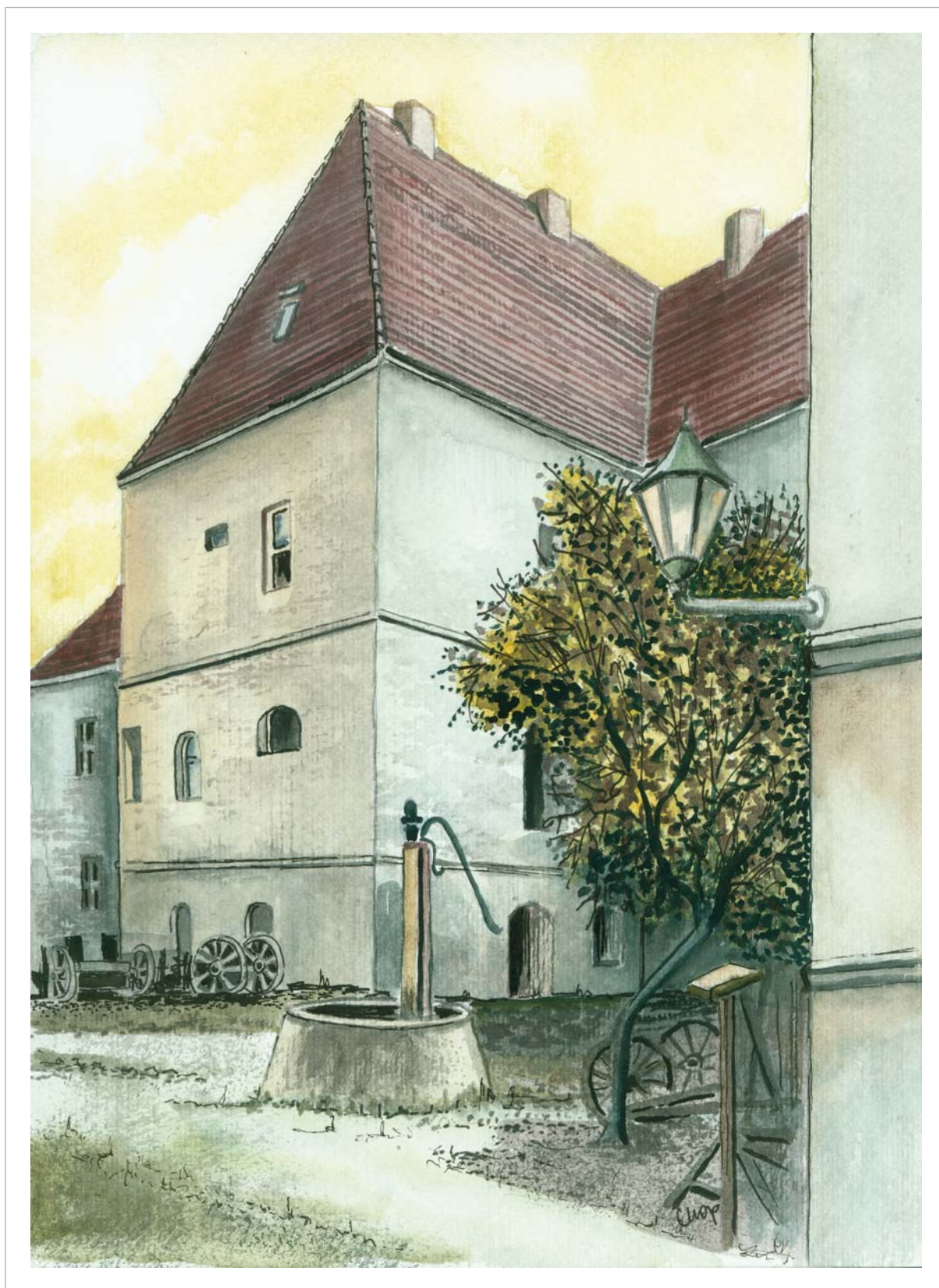
*Część bramna Zamku Piastowskiego,
po lewej stronie nieistniejący już budynek sądu (obecnie parking),
po prawej gimnazjum (obecnie Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych).*

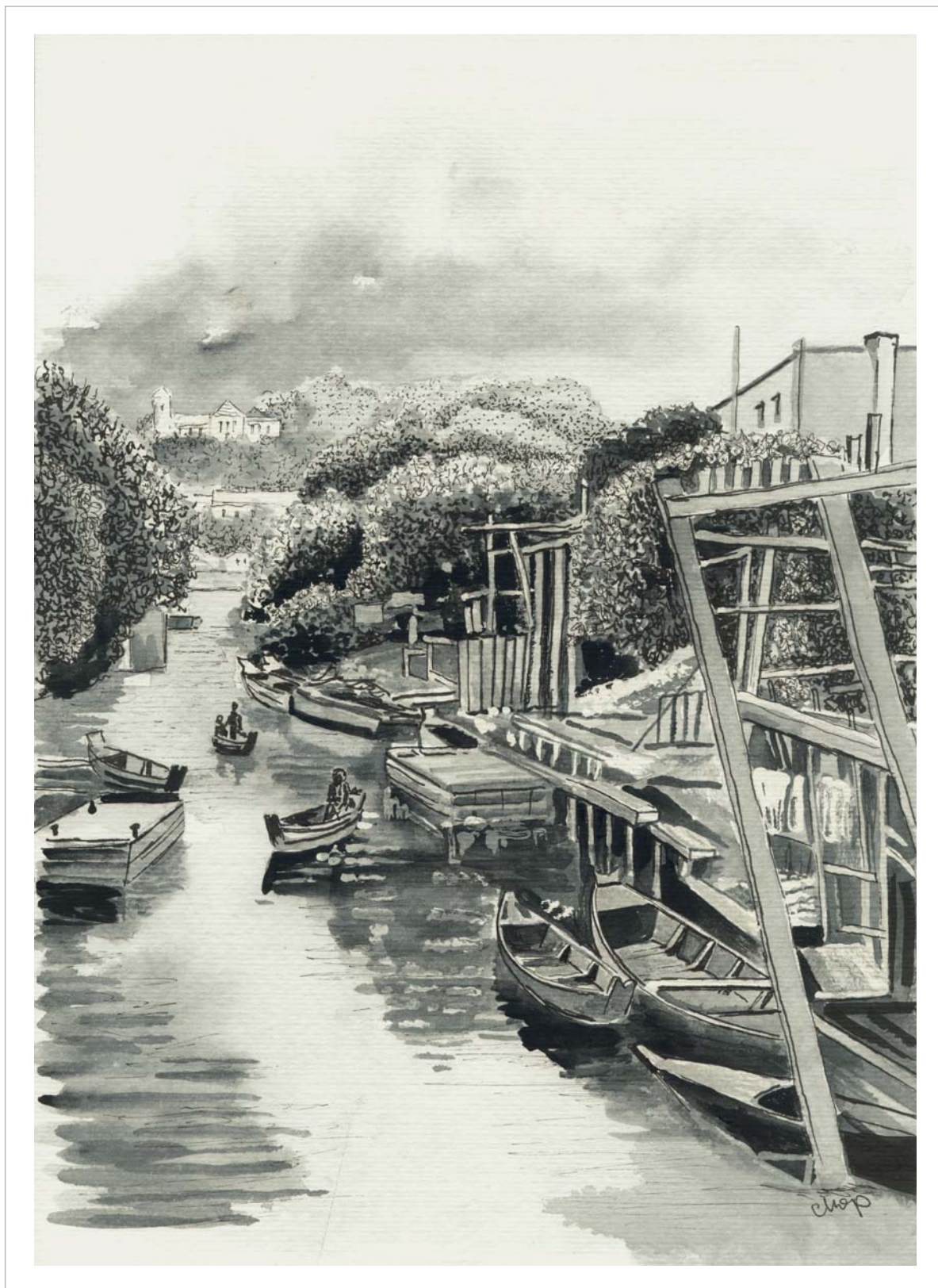

*Dziedziniec Zamku Piastowskiego,
dawne koszary 52. Regimentu,
obecnie siedziba Centrum Artystyczno - Kulturalnego „Zamek”.*

*Ryzalit w skrzydle północnym Zamku Piastowskiego.
Obecnie zastonięty przez dobudowane lokale użytkowe.*

*Nieistniejący już kanał na Starym Mieście w okolicy dawnej Bober Str.
Obecnie ulica Bobrowa.*

*Widok na Stare Miasto
od strony ujścia Bobru
do Odry – dawniej
Stadtgraben,
miejsce wypoczynku
krośnian.
Kanał Odry na tyłach
obecnego Placu Prusa.*

*Nieistniejąca już kładka
dla pieszych na Bobrze
łącząca Stare Miasto
z Klette
(dawnym grodziskiem).
Obecnie kanał Odry
na tyłach Placu Prusa.*

*Most Elizy,
nieistniejąca
architektura
dawnej
ulicy Glogauer Str.
Obecnie
ulica Żymierskiego.*

*Port rzeczny
na Odrze, dawniej
przy An der Oder Str.
- obecnie ulica
Świerczewskiego.
W tle stary most
zwodzony istniejący
do ok. 1906 roku.*

*Dawna ulica
Hindenburg Str.
– obecnie 22. Lipca.
W głębi, za mostem,
nieistniejący już
budynek
„starych koszar”.*

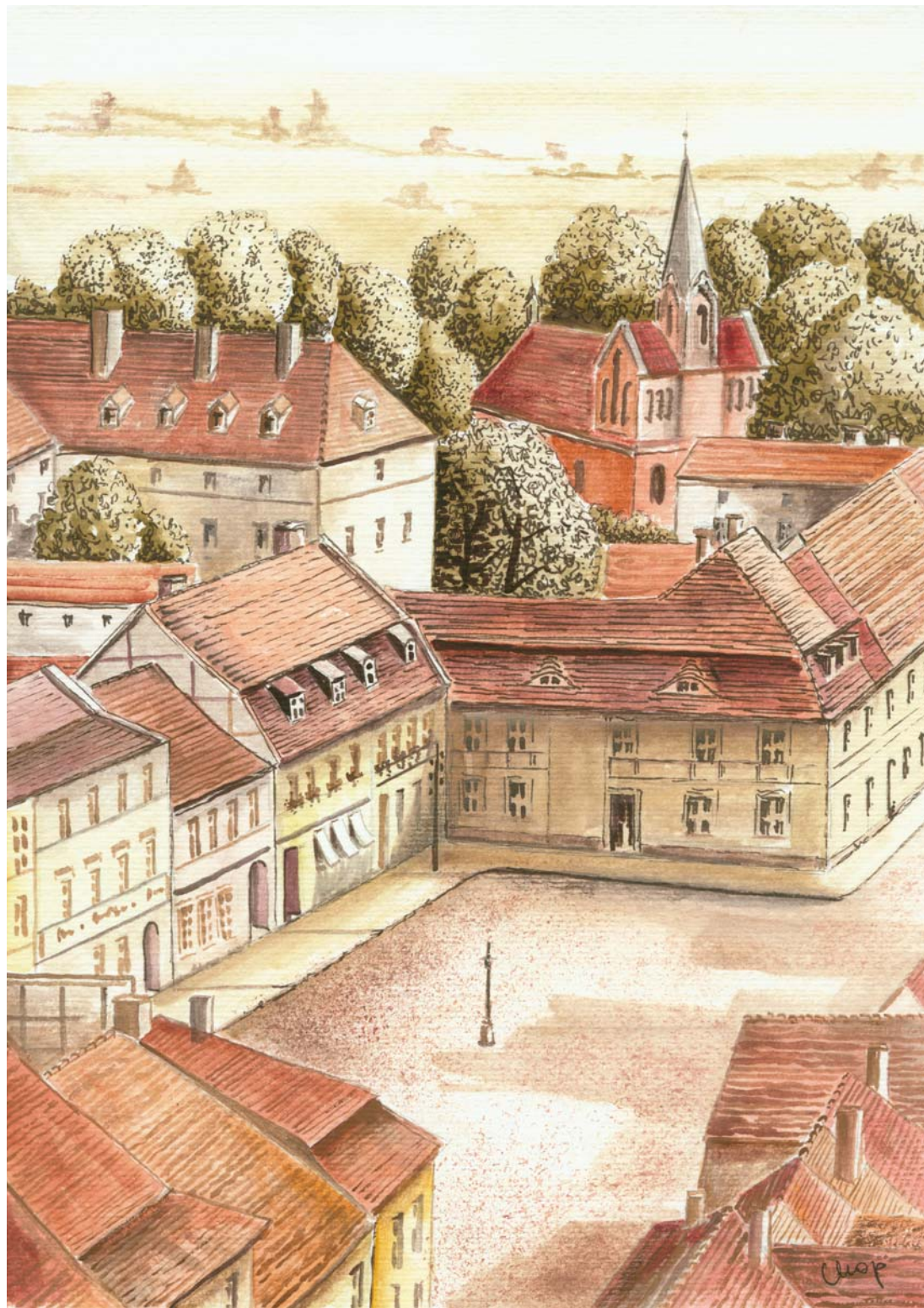

*Widok na
Stare Miasto
– od strony
dzisiejszych
ulic Chrobrego
i Świerczewskiego.*

*Lutherplatz, w głębi kościół protestantów
zreformowanych (Kalwinów),
obecnie Plac Wolności.*

*Widok na Stare Miasto
z dawnej ulicy An der Oder Str.,
obecnie ulica Świerczewskiego.*

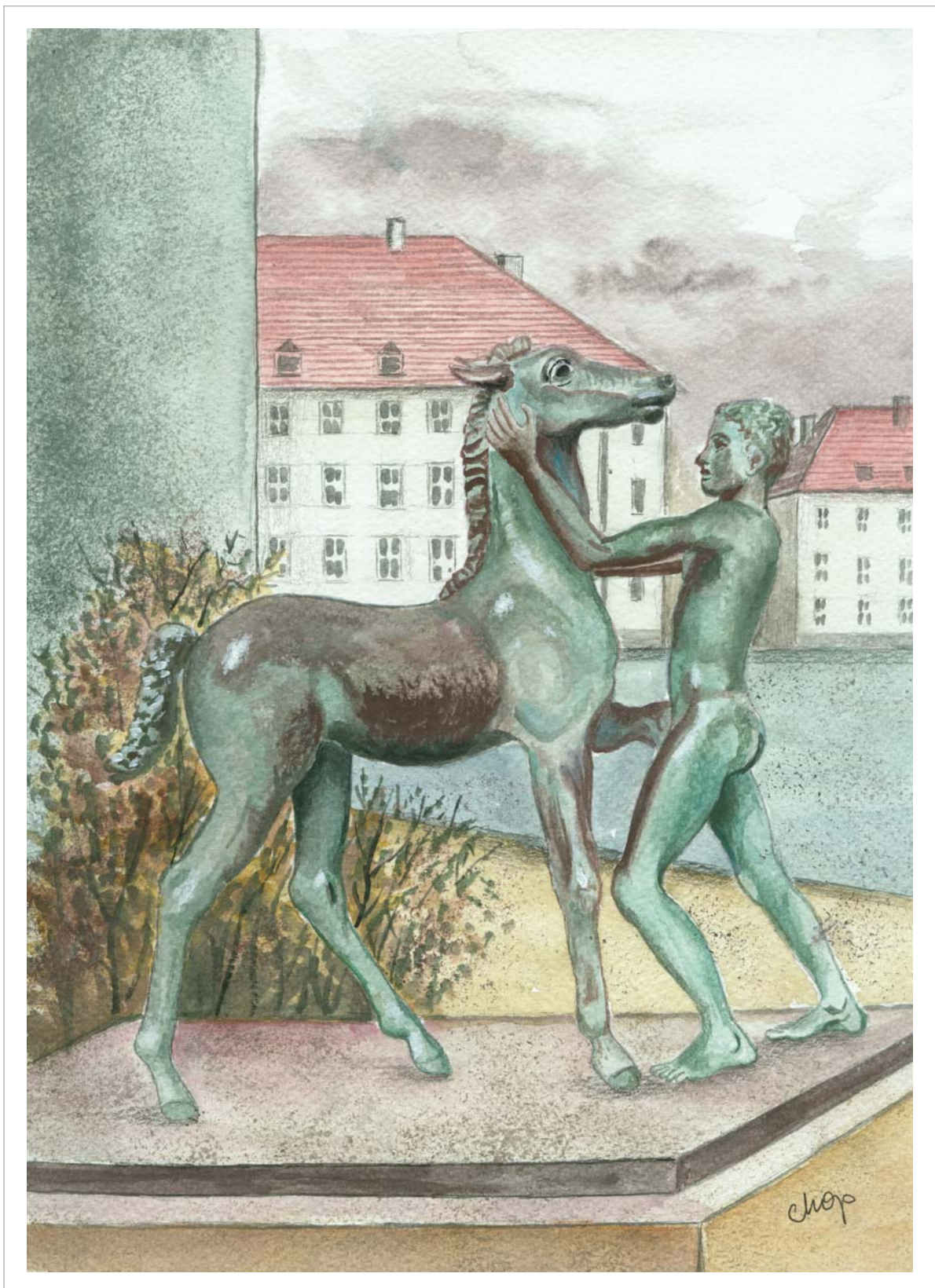

*Dawna Berg Str.,
obecnie ulica WOP.
W tle wieża kościoła
św. Andrzeja.*

*Berg Str. – nieistniejąca już fontanna z popiersiem Hermanna Schäde.
Obecnie ul. WOP w sąsiedztwie schodów prowadzących do Parku Tysiąclecia.*

„Knabe mit Fohler“ – Chłopiec z Konikiem – rzeźba artysty Hansa Krückeberga znajdująca się obecnie w Zielonej Górze. Pierwotnie usytuowana na dzisiejszym Placu 11. Pułku (dawne koszary armii niemieckiej przy ulicy Krankenhausweg).

*Panorama
Starego Miasta
– widok z okolic
ulicy Winnica.*

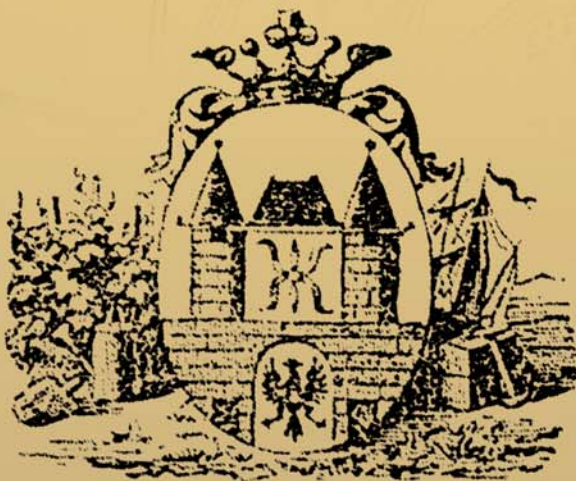
Herb Zrosna Odrzańskiego

Pieczęć rady miejskiej z 1380 roku na której widnieje nazwa „Crozna”.

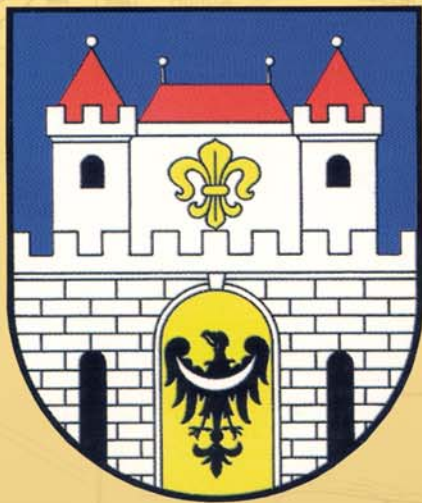

Herb zmodyfikowany w 1905 roku w związku z obchodami 900-lecia miasta. Funkcjonował do końca II Wojny Światowej.

Stylizacja herbu miasta pochodząca sprzed 1708 r.

na przestrzeni wieków

Stylizacja herbu Krosna Odrzańskiego,
stworzona na obchody 1000-lecia Państwa Polskiego.
Stosowana w okresie powojennym.

Obecny herb ustalony i wprowadzony
Uchwałą Rady Gminy i Miasta w Krośnie Odrzańskim
Nr II/11/90 w dniu 20 czerwca 1990 roku.

Plan der Stadt Crossen^a/Oder

Ungef. Maßstab 1:10000

Entw. u. gez. W. Häusler Verm. Techn.

„Małe miasteczko nad

blękitną, wartką Odrą...”

Dawna historyczna część Krosna Odrzańskiego

Kościół parafialny pw. św. Jadwigi Śląskiej (dawna Fara Maryjna)

Dziedziniec Zamku Piastowskiego po renowacji

Port rzeczny na Odrze

Budynek Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim

Plac 11. Pułku (dawnie koszary wojskowe)

Zabytkowe kamieniczki przy ul. Walki Młodych

Panorama Krosna Odrzańskiego

Park Tysiąclecia - niebieski dywan z cebulicy syberyjskiej

Ławeczka Klabunda - pomnik upamiętniający Alfreda Henschke, autora „Ody do Krosna”

Małgorzata Opara

Urodziła się w 1950 roku w Gubinie. Od 1954 roku mieszka w Krośnie Odrzańskim. W 1968 roku egzaminem maturalnym zakończyła naukę w Liceum Ogólnokształcącym w Krośnie Odrzańskim, a w 1970 roku ukończyła Studium Nauczycielskie w Zielonej Górze o kierunku plastyka i wychowanie techniczne. Matka dwóch córek – Jagody i Marty, babcia Mateusza. Cała trójka również maluje próbując z powodzeniem swoich sił w różnych technikach malarskich.

W latach 1970-1975 pracowała kolejno w Liceum Ogólnokształcącym w Krośnie Odrzańskim, Szkole Podstawowej w Przytoku k. Zielonej Góry i w klasach specjalnych Szkoły Podstawowej nr 1 w Krośnie Odrzańskim. Od 1975 roku nauczała plastyki w Szkole Podstawowej nr 3 w Krośnie Odrzańskim, aż do przejścia na emeryturę w listopadzie 2000 roku.

Swoje twórcze ambicje realizowała poprzez udział w Sekcji Plastyki Amatorskiej Lubuskiego Towarzystwa Kultury, do której należała w latach 1975-1981.

Uczestniczyła w plenerach Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Ogólnopolskim Plenerze w Jeleniej Górze i Wojewódzkim Plenerze w Łagowie. Brała także udział w trzech edycjach Międzynarodowego Pleneru Malarskiego w Niemczech (Dolowitz, Burg, Forst) oraz w wystawie indywidualnej w galerii „Alte Schule” w Welzow.

W latach 1990 - 2001 zajmowała się organizacją i uczestniczyła w pięciu dużych wystawach artystycznych w Krośnie Odrzańskim.

Od 2001 roku związana z Zamkiem Piastowskim w Krośnie Odrzańskim, odbudowanym także dzięki staraniom Stowarzyszenia „Homo Artifex”, którego w latach 2002-2010 była Prezesem. Uczestniczka wielu wystaw zbiorczych oraz autorka wystawy indywidualnej pt. „Ptasim piórkem malowane”.

Akwarele, grafiki, rysunki znalazły miejsce między innymi w takich wydawnictwach jak „Krosno Odrzańskie – ludzie i wydarzenia” i „Krosno Odrzańskie – Teritorio de Crossone”, kalendarzu wydanym przez Z.E.W. Dychów oraz biuletynie „Krośnieńskie Millenium”. Wydane zostały także albumy (teczki) z grafikami pt. „Moje miasto” oraz „Zamek Piastowski w Krośnie Odrzańskim”. Ulubioną techniką jest akwabela, tusz, techniki mieszane, a w ostatnich latach malarstwo olejne i na szkło. Prace do tego albumu zostały opracowane i wykonane na podstawie przedwojennych fotografii „Crossen an der Oder” akwarelą i technikami mieszanymi.

ISBN: 978-83-936560-5-9

